

مجموع دیدگاه‌های اداره حقوقی قوه قضائیه

گردآورندگان :

قاسم یار محمدی منفرد - قاضی دادگستری استان زنجان

جواد قشمی - قاضی دادگستری استان زنجان

سرشناسه: یار محمدی منفرد، قاسم، ۱۳۵۴ -، گردآورنده

عنوان قرارداد: ایران. قوانین و احکام

Iran. Laws, etc

عنوان و نام پدیدآور: مجموعه دیدگاههای اداره حقوقی قوه قضائیه / گردآورندگان

قاسم یار محمدی منفرد، جواد قسمی

مشخصات نشر: قم: طلیعه نور، ۱۳۹۷

شابک: ۵-۷۲-۷۸۱۸-۶۰۰-۹۷۸

وضعیت فهرست نویسی: فیبا

موضوع: نظریه های مشورتی -- ایران

موضوع: Iran -- Advisory opinions

موضوع: ایران. قوه قضائیه. اداره حقوقی

موضوع: حقوق -- ایران -- پرسش ها و پاسخ ها

موضوع: Iran -- Question and answers -- law

موضوع: قانون مدنی -- ایران -- پرسش ها و پاسخ ها

موضوع: Iran -- Question and answers -- Civil law

موضوع: حقوق جزا -- ایران -- پرسش ها و پاسخ ها

موضوع: Iran -- Question and answers -- Criminal law

شماره افزوده: قسمی، جواد، ۱۳۵۵ -، گردآورنده

رده بندی کنگره: ۳۹۷ م ۲ ی / ۱۸۰۲ KMH

رده بندی دیویی: ۵۵۰ / ۳۴۷

شماره کتابشناسی ملی: ۵۴۶۰۱۶

انتشارات طلیعه نور

مجموع دیدگاههای اداره حقوقی قوه قضائیه

قاسم یار محمدی منفرد - قاضی دادگستری استان زنجان

جواد قسمی - قاضی دادگستری استان زنجان

چاپخانه: گل وردی * تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه * تاریخ چاپ: ۱۳۹۷ ه. ش

نوبت چاپ: اول * شابک: ۵-۷۲-۷۸۱۸-۶۰۰-۹۷۸

* قیمت: ۲۵۰۰۰ تومان *

فهرست مطالب

۸	..... مقدمه
۱۱	..... بخش اول: قانون آیین دادرسی مدنی
۱۲	..... دادخواست
۱۵	..... صلاحیت
۲۶	..... ابلاغ
۳۰	..... ارجاع پرونده
۳۱	..... وکالت
۴۷	..... جلسه دادرسی
۴۹	..... ایرادات مرد دادرسی
۵۲	..... ادله اثبات دعوی
۵۸	..... کارشناسی
۶۰	..... تغییر دعوی
۶۱	..... دعاوی طاری
۷۵	..... دعوی تقابل
۷۶	..... دعاوی ثلاث
۷۷	..... دعوی مالی و غیرمالی
۷۹	..... واخواهی
۸۸	..... رأی
۹۱	..... تأمین خواسته
۹۶	..... دستور موقت
۹۹	..... تأمین دلیل
۱۰۰	..... تجدیدنظرخواهی
۱۰۶	..... استرداد دعوی
۱۰۷	..... گزارش اصلاحی
۱۰۹	..... اعاده دادرسی
۱۱۲	..... اعتراض ثالث حکمی
۱۱۵	..... اعسار
۱۱۶	..... اعسار از پرداخت هزینه دادرسی
۱۱۹	..... هزینه دادرسی
۱۳۱	..... خسارت دادرسی
۱۳۳	..... خسارت تأخیر در تأدیه

داوری..... ۱۳۶

بخش دوم: قانون اجرای احکام مدنی ۱۴۳

اجرای احکام مدنی..... ۱۴۴

تقسیم ماترک..... ۱۵۴

اعاده به وضع سابق..... ۱۵۶

توقیف و ارزیابی..... ۱۵۸

مزایده..... ۱۶۵

ابطال عملیات اجرائی..... ۱۷۲

اعتراض ثالث اجرائی..... ۱۷۴

جلب محکوم علیه، همزمان با اخطار به ضامن..... ۱۷۸

هزینه اجراء..... ۱۸۰

بخش سوم: قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی ۱۸۳

قانون نحوه اجرای محکومیت‌های مالی..... ۱۸۴

بخش چهارم: قانون مدنی ۱۹۷

الزام به ایفاء تعهد..... ۱۹۸

الزام به تنظیم سند رسمی..... ۱۹۹

الزامات خارج از قرارداد..... ۲۰۰

ابطال سند..... ۲۰۱

اثبات مالکیت..... ۲۰۳

قواعد عمومی قراردادها..... ۲۰۴

بیع..... ۲۰۷

فسخ - انفساخ - خیارات..... ۲۱۶

مطالبه خسارت..... ۲۲۱

اجاره..... ۲۲۴

قلع و قمع - خلع ید..... ۲۳۸

رهن..... ۲۴۲

خانواده..... ۲۴۶

حقوق شهری و اراضی..... ۲۵۵

بخش پنجم: قانون تجارت ۲۵۷

اسناد تجاری..... ۲۵۸

اسناد در وجه حامل..... ۲۷۳

ورشکستگی..... ۲۷۴

۲۷۸.....	شرکتهای تجارتي .....
۲۸۱.....	بخش ششم: قانون مجازات اسلامي .....
۲۸۲.....	قانون مجازات اسلامي .....
۲۸۹.....	بخش هفتم: قانون آيين دادرسي كيفري .....
۲۹۰.....	آيين دادرسي كيفري .....
۳۰۵.....	بخش هشتم: قانون بيمه .....
۳۰۶.....	قانون بيمه .....
۳۱۳.....	بخش نهم: مراجع شبه قضائي .....
۳۱۴.....	شوراي حل اختلاف .....
۳۲۴.....	ساير مراجع شبه قضائي .....

www.ketab.ir

مقدمه

سپاس خدای را که انسان را با گوهر روان و نیروی تفکر کرامت بخشید و او را سرآمد همه موجودات و مخلوقات قرار داد و چراغ دانش و علم را فرا راه وجودش نمود تا مراتب زندگی را بهتر و شایسته‌تر از دیگر مخلوقات درک کند و قلبش را به نور معرفت آشنا کرد تا به عدالت قیام نماید. حس عدالت‌خواهی و همبستگی اجتماعی حقوق و حکومت را طلب می‌نماید. هدف حقوق عدالت است، وظیفه حکومت انتظام امور برای اجرای عدالت، این دو پدیده در عین اینکه دارای قدمت طولانی هستند همواره شکل تازه‌ای داشته و جامعه بشری را به نحو احتیاط‌ناپذیر متوجه خویش می‌ساخت و در جای خود انگیزه مساعدی را برای باروری علم حقوق و سیاست ایجاد می‌نمود.

در یک جامعه پویا و قانونمند آراء دادگاه‌ها از جمله عوامل پیشرفت و تضمین حقوق افراد می‌باشد دیدگاه‌های حقوقی قضات از خلال آراء آنان آشکار می‌شود استدلال‌های حقوقی مناسبی که دادرسان در آراء خود ذکر می‌نمایند چنانچه مبتنی بر مبنای محکم باشد رفته رفته به رویه قضائی تبدیل می‌شود که جامعه را سال‌ها بعد از تصویب قانون توسط مقنن بی‌نیاز می‌کند ضمن اینکه این نوع رویه قضائی به لحاظ اینکه مستقیماً با واقعیتهای حقوقی جامعه در ارتباط بوده بهتر از قوانینی می‌باشد که توسط مقنن تصویب و ولی با واقعیتهای جامعه منطبق نبوده چرا که قانونگذاران جامعه گاه با مسائل روز به صورت غیرمستقیم ارتباط داشته و همین امر باعث می‌شود قوانینی تصویب شود که نتواند نیازهای جامعه را به صورت کامل مرتفع نماید. البته برای ارتقاء نظام قضائی و سرعت و دقت در دادخواهی‌ها راه حل مناسب تجدیدنظر مکرر در قوانین نیست زیرا بازبینی‌های مکرر و متعدد موجب سردرگمی افراد و از طرفی بی‌اعتمادی افراد به مقنن می‌گردد و این امر را در ذهن فرد متصور می‌نمایند که قانونگذار با واقعیتهای جامعه آشنا نبوده لذا قوانینی که تصویب می‌شود از پشتوانه قوی برخوردار نبوده و هر آن احتمال تغییر قوانین جدیدالتصویب وجود دارد. ضمن اینکه ذات و اقتضاء حقوق ثبات و استواری است و در جهت استواری قوانین باید به رویه قضائی توجه نمود. ضمن اینکه در برخی از کشورها علیرغم گذشت یک قرن هنوز مقنن فکر تصویب و تغییر قانون نبوده چرا که رویه قضائی با توجه به مسائل نوظهور پاسخگوی نیازهای جامعه

حقوقی بوده است و همین امر موجب شده رویه قضائی در مقام مقنن قرار گیرد. از طرفی یکی از مبانی رویه قضائی نظرات مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه است که با توجه به قوانین مختلف و ایضاً ابهام و سکوت مقنن در برخی موارد به کمک دادرسان آمده تا با تبیین و تشریح مبانی تصویب قوانین و با توجه به دیدگاه مقنن در سایر موارد زمینه صدور آراء متقن را فراهم آورد تا در نهایت این امر موجب احقاق حق اصحاب دعوا گردد. همچنین در جامعه حقوق همیشه فضا و زمینه استنباط و استدلال مختلف تا پیش از ایجاد رویه قضائی وجود داشته است. گاهی در جهت ایجاد رویه واحد دیوان عالی کشور ایفاء نقش نموده و با صدور رأی وحدت رویه حکم قضیه را مشخص کرده ولی صدور رأی وحدت رویه در هر سال بیش از ده مورد بوده و قطعاً این تعداد رأی وحدت رویه پاسخگوی نیازهای قضات و حقوقدانان نخواهد بود. لذا قضات به ناچار در جهت اتخاذ تصمیم مقرون به واقع و ایضاً احقاق حقوق اصحاب دعوا اقدام به استعلام از اداره حقوقی قوه قضائیه می نمایند تا حداقل رویه واحدی را در موضوعات مشابه اتخاذ نمایند هرچند نظریه های اداره حقوقی برای قضات لازم الاتباع نبوده ولی قطعاً در جهت ایجاد رویه واحد و جلوگیری از آراء متضاد بسیار موثر می باشد. چرا که صدور آراء مختلف در موضوعات واحد موجب سردرگمی و بدبینی طرفین و وکلاء و در نهایت تضییع حقوق آنها می گردد.

لذا در این بخش سولاتی توسط اینجانبان در حین رسیدگی به پرونده ها از اداره حقوقی قوه قضائیه در طول ده سال به عمل آمده و پاسخهای آن مرجع در طی این مدت جمع آوری و در قالب این مجموعه به جامعه حقوقی ارائه می گردد. امید است این توشه ناچیز حداقل بتواند بخشی از انتظارات حقوقدانان و تکاپوگران عرصه عدالت را برآورد و در تحقق و تکامل عدالت قضائی و دانش حقوقی موثر افتد. بر خود لازم می دانیم از زحمات و حمایتها و راهنمایی های بی بدیل آقای گل محمدی رئیس کل سابق و حضرت حجت الاسلام والمسلمین صادقی نیارکی رئیس کل محترم دادگستری استان زنجان که همواره مشوق ما بوده تشکر نموده و آرزوی صحت و سلامت و موفقیت برای کلیه همکاران محترم از خداوند متعال مسئلت می نماییم.